

AZERBAIJAN
COP29 HOST

AZERBAIJAN COP29

Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili 2024

Eğer COP29-un iştirakçılarını Balaxanıya gəlsələr...

Günlər ötüb keçdikcə ölkəmizin daim gözəlləşən paytaxtı Bakı şəhərində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) keçiriləcəyi vaxt addım-addım yaxınlaşır. Konfransın keçiriləcəyi günlərdə şəhərimiz xeyli qonaqlı-qaralı olacaq.

Ölkəmizə gəlmiş konfrans iştirakçıları dünya üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan tədbirin davam etdiyi günlərdə şəhərimizin görməli tarixi yerlərini də gözib, əsrlərin dərinliyindən xəbər verən abidələrlə yaxından tanış olacaqlar. Deməli, həmin günlər mədəniyyətimizin, uludan ulu olan tarixi keçmişimizin, abidələrimizin, bir-birindən dəyərli adət-ənənələrimizin təbliği üçün əlverişli imkan yaranaçaq. Həm də mədəniyyətimiz, qədim tarixi məkanlarımız dünyada tanınacaq.

Ulu keçmişimizi, qədim mədəniyyətimizi tanımaq üçün isə şəhərimizdə yüzlərlə, minlərlə tarixi məskənlərimiz, kənd və bələdiyyə bələdiyyələri var. Belə yerlərdən biri də COP29-un keçiriləcəyi Bakı Olimpiya Stadionundan çox da uzaqda olmayan Balaxanıdır. Bu qədim qədim kənd təkcə əsrlərlə yaşlı olan tarixi abidələri ilə deyil, həm də buradakilə zəngin neft yataqları ilə də tanınmışdır. XIX əsrin 60-cı illərinin sonlarından başlayaraq, qədim Balaxanı şəhərimizin əsas neftçixarma mədənlərindən birinə çevrilmişdi. Bundan sonra onun şöhrəti yaxın və uzaq ölkələrə yayılmışdır.

Kəndin "qızıl dövrü"

1869-cü ildə isə Balaxanıda ilk dəfə olaraq mexaniki vurma üsullu quyular qazılıb. Zaman keçdikcə, texnologiya yeniləndikcə bu üsulla qazılan quyuların sayı daha da artıb. Balaxanı neftinin şəhər-şəhəri dünyaya yayıldıqdan sonra xarici ölkələrin şirkətləri bu qədim və "qara qızıl"la zəngin olan kəndə özərlər almağa başlayıblar. Qısa müddətdə Rotşild, Rokfeller kimi milyonçular, rus kapitalistləri burada mədənlər salıb, quyular qazıblar. Balaxanı neftinin şəhər-şəhəri dünyaya yayıldıqdan sonra xarici ölkələrin şirkətləri bu qədim və "qara qızıl"la zəngin olan kəndə özərlər almağa başlayıblar. Qısa müddətdə Rotşild, Rokfeller kimi milyonçular, rus kapitalistləri burada mədənlər salıb, quyular qazıblar. Balaxanı neftinin şəhər-şəhəri dünyaya yayıldıqdan sonra xarici ölkələrin şirkətləri bu qədim və "qara qızıl"la zəngin olan kəndə özərlər almağa başlayıblar. Qısa müddətdə Rotşild, Rokfeller kimi milyonçular, rus kapitalistləri burada mədənlər salıb, quyular qazıblar.

Bu gün də Balaxanıda quyular işləyir, neft çıxarılır, insanlar bu qədim diyarda firavan ömür sürürlər. Dünyada ilk neft quyularının

qazıldığı, tarixi abidələrlə zəngin olan Balaxanı kəndi hazırda yeni siması ilə ürəkləri, qəlbləri fəth edir. Vaxtilə ekoloji fəlakət zonası olan bu kənd Azərbaycan Pezidenti İlham Əliyevin diqqət və qayğısı sayəsində aparılan genişmiqyaslı abadlıq-quruculuq işləri nəticəsində çoxlarından həttdə aparacağı bir məkana çevrilib. Quruculuq və bərpa işlərindən sonra kənd əvvəlki görkəminə bənzər, bənzərsiz və gözəl mənşəyə malik məkana çevrilib. Balaxanıda uğurla həyata keçirilən layihələr nəticəsində görülməli işlər sakinlərlə bərabər, kəndə gələn xarici qonaqların və turistlərin də diqqətini cəlb edir. Eğer COP29-un iştirakçıları Balaxanıya ziyarət etsələr, bənzərsiz, heyranedicə gözəlliklərlə tanış olacaqlar. Onlar gözəl mənzərələri ömürləri boyu unutmayaçaqlar. Çünki Balaxanı mədəniyyət tariximizdə qiymətli bir parçası, şanlı səhifəsidir.

Balaxanıya xüsusi diqqət və qayğı göstərilir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva 2020-ci il sentyabrın 23-də Bakının Balaxanı qəsəbəsində aparılan abadlıq və quruculuq işləri ilə tanış olarkən sakinlərlə də görüşüblər. Görüş zamanı Prezident İlham Əliyev Balaxanı kəndinə xüsusi diqqətin olduğunu vurğulayaraq demişdir: "Balaxanı kəndinin yeni dövrü başlayır. Mən bu münasibətlə sizi təbrik edirəm. Bilirsiniz ki, Balaxanıya mənim xüsusi diqqətim var. Hələ bir neçə il bundan əvvəl məşhur Balaxanı zibillənməsinin təməlinə, aradan qaldırılması artıq burada görülməli ekoloji işlərə start verdi. Çünki bu həm Balaxanı sakinlərinə böyük əziyyət verirdi, həm də əlbəttə ki, bütövlükdə Bakı şəhərinin sakinlərinə çox mənfi təsir edirdi".

Şəhidlər hörmətlə anılır, ehtiramla xatırlanır

Getdiyimiz, gördüyümüz hər daşdan, hər döngədən, hər küçədən qədimlik yaşırı. Sanki addımladığımız daş kitabın səhifələrini irəli vərəqləyirik. Yolun bölünən, haçalanan yerlərində həm piyadalar, həm də sürücülər üçün bir növ bələdçi lövhələr vurulub. Bu lövhələr kəndin gözəlliyini ziyarət etməyə gələnlərə bələdçilik edir, istiqamətləri göstərir.

Yolun kənarındakı balaca bir "musiqi guşəsi" diqqətimizdən yayınmadı. İlk dəfə Balaxanıya ziyarətə gələn qonaqlar və turistlər bu nöqtədə mütləq ayaq saxlamalı olurlar. Çünki burada dayanmaq, bu kiçik mənzərəyə tamaşa etməmək mümkün deyil. Guşəyə nəgərə, qarmon və qədim musiqi alətlərimiz olar zuma qoyulub. Bir anlıq bu alətlərdən qoparılan musiqi sədaları qulaqlarımıza səslənir. Guşədə diqqətimizi çəkməyə çalışan bir cəhət də bu musiqi alətlərinin qarşısına sinədə çay daşğahının qoyulması oldu. Yəni bunlarla demək istədiklər ki, musiqi olan yerdə mütləq

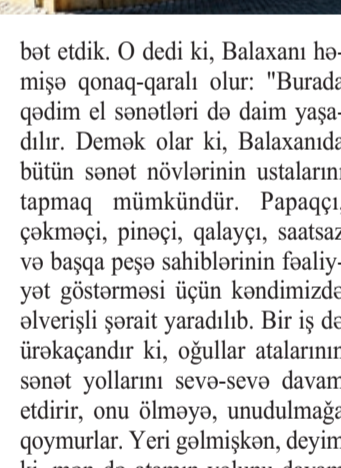
lar bir daha göstərir ki, Balaxanı kəndinin sakinləri şəhidləri heç vaxt unutmur və unutmayaçaqlar.

Sakinlər kəndləri haqqında böyük sevgi ilə danışdılar

Vaxt ötdükcə küçələrdə adamların da, maşınların da sayı artır, səs-küy çoxalır. Çörək mağazasının qarşısında dayanmış kənd sakinlərinə yaxınlaşdıqdan sonra, Məmməd Əliyev 1984-cü ildə Balaxanıya doğulub. O, qoyununda dünyaya göz açdığı bu gözəl məkana dünyəvidən, bu gündən böyük sevgi ilə danışırdı: "Kəndimlə fəxr edir, qürur duyuram. Ona görə ki, Balaxanı Bakı şəhərinin ən qədim yaşayış məskənlərindən biridir. Çox sevinirəm ki, kəndimizin qədimliyi bu gün qorunub saxlanılır. Ölkəmizdə keçiriləcək COP29-da iştirak edənlər eğer Balaxanıya gəlsələr, bu yerlərin gözəlliyinə heyran qalacaqlar".

Çörək mağazasında satıcı işləyən Mübariz Əzimov da söhbət etdik. O dedi ki, Balaxanı həmişə qonaq-qaralı olub: "Burada qədim el sənətləri də daim yaşadırlar. Demək olar ki, Balaxanıda bütün sənət növlərinin ustalarını tapmaq mümkündür. Papaçı, çəkməçi, pınaçı, qalayçı, saatsaz və başqa peşə sahiblərinin fəaliyyət göstərməsi üçün kəndimizdə əlverişli şərait yaradılıb. Bir iş də ürəkəndir ki, oğullar atalarının sənət yollarını sevməyə davam etdirlər, onu ölməyə, unudulmağa qoymurlar. Yeri gəlmişkən, deyim ki, mən də atamın yolunu davam etdirirəm. Bir vaxtlar atam İdris Əzimov mənim indi işlədiyim çörək mağazasının müdiri olub. İndi mən burada satıcı işləyirəm. Mən çörəyin atri, qoxusu ilə böyümüşəm. Bu sahənin təcrübəli işçisi kimi bir faktı da qeyd etmək istəyirəm. Əvvəllər çörək ancaq xüsusi mağazalarda satılırdı. Amma təsəvvür olunsun ki, indi çörəyin ərzaq, tərəvəz mağazalarında satıldığı görünür. Narahatm ki, bir gün çörəyin təsəvvürat mağazalarında da satılmasını şahidi olaq. Bu sahənin mətəxəssisi kimi istərdim ki, çörək yəndə əvvəlki kimi ayrıca mağazalarda satılsın".

Qoyununda doğulduqları və yaşadıkları kəndləri ilə fəxr edib öyünən sakinlərlə söhbətimizi bitirib keçmişini daim özündə yaşadacaq küçələrlə irəli addımlayırıq.

bir detal bizə ötən illəri, ötən zamanları xatırladı. Balaxanı keçmiş xatırlardan küçələrdən keçənlər bir zamanlar insanlara xidmət etmiş, bu günlər artıq muzey ekspozitona çevrilmiş texniki vasitələrin eskizləri də görürlər. Görünən bu ekspozitona insanların illərdən bəri üst-üstə yığılıb qalaqlanmış xatirələrini oyaqdır. Yolun sol tərəfində qoyulmuş kiçik göstərici qurğuların, lentin və bu lentlərin yerləşdiyi qabların eskizləri bizi yaxın keçmişə aparır. Bir vaxtlar kinomexaniklər bu qurğulardan istifadə edərək kinoteatrlarda tamaşaçılara filmləri göstərirdilər. Artıq bu qurğular tarixin arxivinə verilib.

Yaxın keçmişimizi bizə xatırladan bu eskizlərə baxa-baxa qədim Balaxanın küçələrinin gözəlliyinə heyran qalırdıq. Kənd elə salınmış ki, bütün darsız qalılar geniş bir meydana gəlib çıxır. Burada üst-üstə səlqə ilə düzülüb, müxtəlif formalı, müxtəlifləyən ərəb əlifbası ilə yazılmış daşlar diqqətimizi cəlb edir. Daşlardan birinin üstündə səhəng rəsmi oymuşduq. Bu daşlar bir daha Balaxanın qədimliyindən xəbər verən kitabələrdir. Sevindirici odur ki, dünyanın daşlarında oyananlar bu gün yaddaşlara həkk olub. Bu yaddaşlarda olan nesillər tariximizi böyük həvəslə, sonsuz sevgi ilə öyrənib təbliğ edirlər.

Geniş meydanın yaxınlığındakı qədim tikili bura ilk addımın atılardan diqqətindən yayınmır. Kənd sakinlərindən öyrənirik ki, bu köhnə tikili "Qum hamamı"dır. Onun tarixi bizi yüz il, min il əvvələ aparıb çıxarır. Tarixi səhifələrin vərəqləndikcə öyrənirik ki, torpağın altında tikilən, Balaxanıda nadir hamamlardan sayılan "Qum hamamı" 2 əsas və 16 kiçik otaqdan ibarətdir. Hamamın tikilişi bu gün də baxanlarda heyret doğurur. Sevindirici haldır ki, 1928-ci ildə tarixi abidələrin bərpası üçün Bakıya gəlmiş görkəmli etnoqraf, arxeoloq İvan Pavlovici Şeblikin "Nizami dövrünə aid məmləkət abidələri" kitabında "Qum hamamı"ndan da ətraflı söz açmışdı. Arxeoloq yazdığına görə,

şöhrəti hər yere yayılan indi qarşısında dayanıb heyretlə baxdığımız hamam XIV əsrə aid tarix-memarlıq abidəsidir.

Balaxanı kəndinin sakinləri Prezidentə minnətdarlıq etdilər
Küçələrdən birində körpə övladını, nəvəsini Balaxanın qədim küçələrində gəzdirən ana və nənə ilə qarşılaşdıq. Onlar bu ilq payız səhərində balaca Yeganəni gəzdirməyə çıxarmışdılar.

- 35 ildən çoxdur ki, Balaxanıda yaşayırıq, - deyər Xuraman Müllimova bizimlə söhbətə başladı. - Əvvəlki illər kənd indiki kimi gözəl və səlqəli deyildi. Üç-dörd il əvvəl hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın diqqət və qayğısı sayəsində Balaxanıda geniş quruculuq və bərpa işləri aparıldı. Bundan sonra sakinimiz olduqumuzu kənd sanki tarixi keçmişinə qayıtdı. Getdikcə gözəlləşdi və abadlaşdı. Balaxanı sakinlərinə göstərdiyi diqqət və qayğıya görə dövlət başçısına dərin minnətdarlığımızı bildiririk. İndi kiçiklərim də, böyüklərim də dincəlmək, gəzmək və istirahət etmələri üçün kəndə gözəl şərait yaradılıb. Qızım Nərinə bərabər nəvəm Yeganəni Balaxanın yaşayış küçələrində gəzdiririk. Qoy uşaqlar elə bu yaşlardan qoynunda dünyaya göz açdıqları qədim kəndi tanınsınlar və sevsinlər. Bilirik ki, noyabr ayında Bakıda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası keçiriləcək. İndi ölkəmizdə bu beynəlxalq tədbirə çox ciddi hazırlıq işləri aparılır. Eğer bu tədbirdə iştirak edənlər Balaxanı kəndini ziyarət etməyə gəlsələr, xalqımızın qədim mədəniyyəti malik olduğunu canlı-canlı görəcəklər.

Həmsöhbəti olduğumuz Balaxanı kəndinin sakinlərindən yalnız xoş sözlər eşitdik. Bu, onların qonaqpərvərliyindən, Vətəninə olan sevgilərindən, yurda olan bağlılıqlarından xəbər verirdi. Həmişə qonaq-qaralı olan Balaxanı kəndinin qapıları turistlərin də, COP29-un nümayəndələrinin də üzünə həmişə açıqdır.

Bir neçə saat ərzində bizi uzaq illərə, əsrlərə aparın, keçmişlə bu günü qədimliyində və müasirliyində birləşdirən Balaxanı xoş təəssürlərlə ayırdıq. İnanırdı ki, COP29-un davam etdiyi günlərdə bu qədim yaşayış məntəqəsi həmişəki kimi qonaq-qaralı olacaq.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
İlham BABAYEV (foto),
"Azərbaycan"

